

Sosiaalinen luototus 2019 – Kuntakyselyn osaraportti

Kaksi kolmesta sosiaalisen luototuksen saajista palkansaajia

PÄÄLÖYDÖKSET

- Sosiaalinen luototus oli vuonna 2016 aktiivisessa käytössä 10 prosentissa kunnista, kuten myös vuonna 2016.
- Sosiaalista luototusta tarjonneiden kuntien väestöpohja kattaa edelleen puolet koko maan väestöstä, eli 2,8 miljoonaa henkilöä.
- Moni pienempi kunta ilmoitti odottavansa valtionhallinnon ohjeistusta palvelun kehittämisen ja käyttöönnoton osalta.
- Keskimääräinen luotto henkilöä kohden oli vuonna 2019 noin 6 500 euroa, kun se oli reaaliarvoina vuonna 2016 noin 6 000 € ja 3 600 € vuonna 2013.
- Vanhojen ja vuonna 2019 myönnettyjen sosiaalisten luottojen määrä vastanneiden kuntien taseissa vuoden 2019 lopussa oli yhteensä 11,5 miljoonaa euroa. Vastaava luku oli reaalisesti 8,9 miljoonaa euroa vuoden 2016 lopussa.

Kunta voi järjestää vapaaehtoisesti sosiaalista luototusta henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa. Tuen tarkoituksena on taloudellisen syrjäytymisen ja ylivelkaantumisen ehkäiseminen sekä itsenäisen suoriutumisedistäminen.

Sosiaalinen luototus oli vuonna 2019 aktiivisessa käytössä 30 kunnassa (32 kunnassa vuonna 2016) ja sen käyttömahdollisuus oli lisäksi mainittu 13 kunnassa (11 kunnassa vuonna 2016), vaikka sitä ei tarkasteluvuonna ollutkaan käytetty. Suunnitteilla sosiaalinen luototus oli 9 kunnassa (8 kunnassa vuonna 2016). Vuonna 2013 sosiaalinen luototus oli käytössä 24 kunnassa.

Vuonna 2019 sosiaalisia luottoja myönnettiin yhteensä 3,6 miljoonaa euroa. Summasta lähes puolet myönnettiin Helsingissä. Vuonna 2016 sosiaalisen luoton kokonaissumma oli reaaliarvoina samansuuruinen ja 3,8 miljoonaa euroa vuonna 2013.

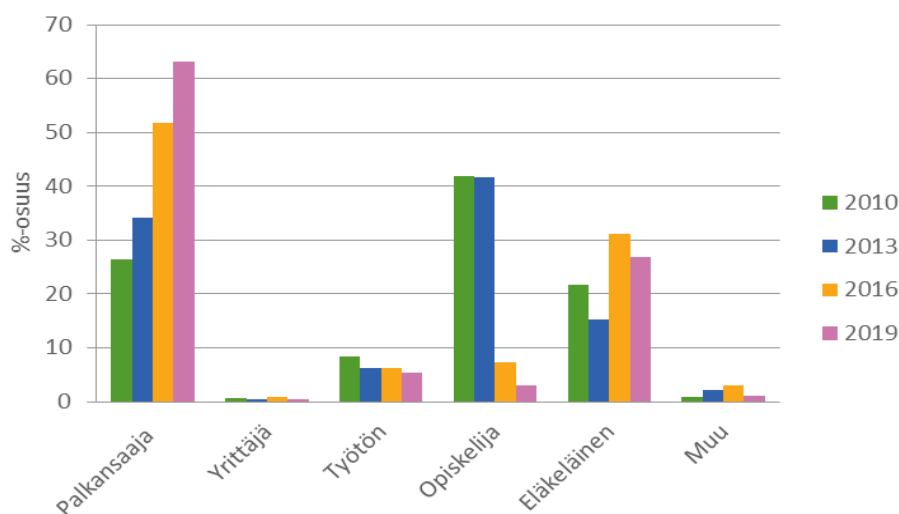
Sosiaalista luototusta vuonna 2019 käyttivät Espoo, Eura, Hattula, Helsinki, Imatra, Jyväskylä, Järvenpää, Kajaani, Kemi, Kerava, Kittilä, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Oulu, Paltamo, Pori, Rauma, Riihimäki, Rovaniemi, Salo, Sipoo, Sotkamo, Suomussalmi, Taipalsaari, Tampere, Tornio, Turku, Vantaa ja Äänekoski.

Yhteensä sosiaalisia luottoja myönnettiin vuonna 2019 kaikkiaan 553 henkilölle. Vuonna 2016 luottoa myönnettiin 596 henkilölle ja 1 053 henkilölle vuonna 2013.

Palkansaajien osuus sosiaalisen luototuksen asiakkaista on lisääntynyt 2010-luvulla varsinkin apulaisoikeusasiamiehen opiskelijoita koskevan päätöksen (31.12.2013) vuoksi, jonka perusteella pääkaupunkiseudun kaupungit luopuivat ns. opintososiaalisen luototuksen käytöstä. Päätös vähensi opiskelijoiden määriä ja myös luototuksen käyttäjien kokonaismääriä.

Kunnat myönsivät useimmiten sosiaalisia luottoja asiakkaiden kulutus- ja ulosottovelkoihin sekä talouden hallintaan saattamiseen.

Kuvio 1. Sosiaalisen luototuksen asiakkaat sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 2010, 2013, 2016 ja 2019.

Sosiaalisen luoton tarkoitus

Laki sosiaalisesta luototuksesta (1133/2002) on ollut voimassa vuodesta 2003. Lain mukaan sosiaalisen luoton tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista.

Kunta voi myöntää sosiaalisen luoton henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa. Kunta voi järjestää vapaaehtoisesti sosiaalista luototusta päättämässään laajuudessa.

Sosiaalisen luoton hakijat ja saajat

Yhteensä sosiaalisia luottoja myönnettiin 553 henkilölle vuonna 2019. Helsingin osuus asiakaskunnasta oli noin komannes. Luottoa myönnettiin 595 henkilölle vuonna 2016, 1053 henkilölle vuonna 2013, 765 henkilölle vuonna 2010 ja 594 henkilölle vuonna 2007. (Liitetaulukko 1.)

Sosiaalisen luoton saaneista henkilöistä lähes 90 prosenttia sai vuonna 2019 päätöksen käymättä läpi talous- ja velkaneuvontaprosessia, kuten oli myös vuonna 2016. Eri kunnat painottivat tätä velkaneuvontaprosessia eri tavoin: Toisissa kunnissa sosiaalisen luoton käsittelyvaiheessa hakijan kanssa käydään läpi myös talous- ja velkaneuvontaa, johon asiakas on jo sitoutunut, toisissa kunnissa sosiaalisen luoton hakemukset tulevat talous- ja velkaneuvonnan kautta. Kuitenkin talous- ja velkaneuvonta siirtyi 1.1.2019 lukien oikeusaputoimistoihin, jotka eivät ole kuntien alaisuudessa, joten talous- ja velkaneuvojat eivät toimi enää samassa organisaatiossa kuin sosiaalisen luoton myöntäjät.

Hylättyjä luottohakemuksia kyselyssä raportoituihin 442 vuonna 2019, kun määrä oli 317 vuonna 2016, 349 vuonna 2013 ja 334 vuonna 2010. Takaisin perittyjä luottoja oli vuoden 2019 aikana 226, vuoden 2016 aikana 167 ja 209 vuonna 2013.

Apulaisoikeusasiamiehen päätös opintososiaalisesta luototuksesta 31.12.2013¹ käytännössä lopetti vuonna 2014 pääkaupunkiseutujen suurten kuntien opintososiaalisen luoton, jota oli myönnetty henkilöille, jotka eivät ole oikeutettuja opintolainaan vaadittavaan valtiontakaukseen. Niinpä tiedot asiakkaiden ikä- ja sukupuoliprofiileista tai kotitaloustyypeistä eivät ole vertailukelpoisia vuoden 2013 tietoihin. (Liitetaulukot 2, 3 ja 4.)

Opiskelijoiden osuuden romahtaminen sosiaalisen luoton asiakaskunnasta on nähtävissä, kun tarkastelee asiakaskunnan pääasiallista elämäntilannetta (sosio-ekonomista asemaa). Sosiaalista luototusta saavien joukossa palkansaajien osuus on kasvanut koko 2010-luvun ja oli jo kaksi kolmasosaa kaikista asiakkaista. Eläkeläisten osuus on lähes 30 prosenttia luotonsaajista (Kuvio 1, Liitetaulukko 4.)

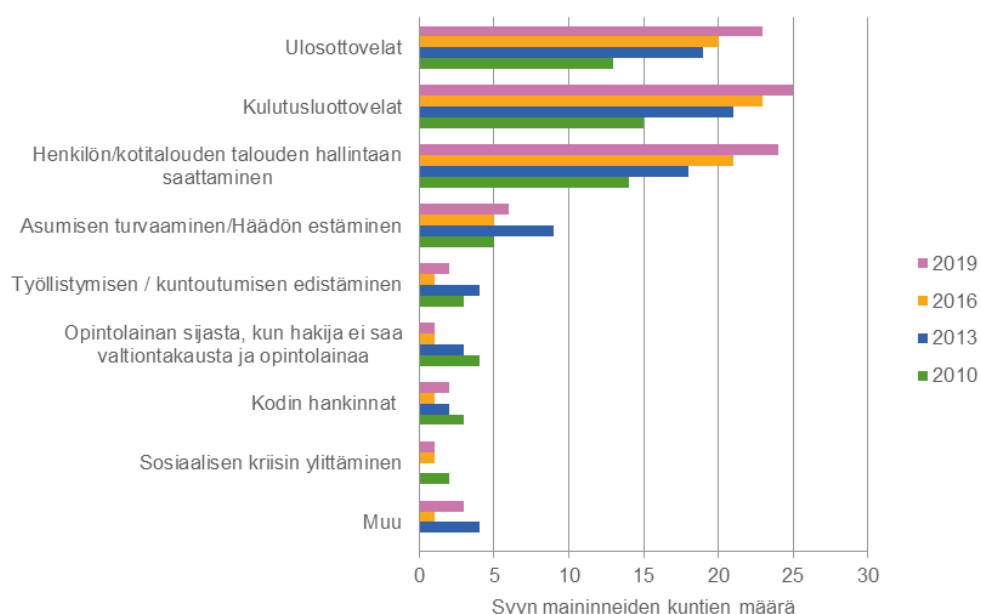
Vuonna 2019 sosiaalista luototusta saavista asiakkaista noin 22,5 prosenttia oli alle 35-vuotiaita, kun heidän osuutensa oli 41 prosenttia vielä vuonna 2016. Suurin muutos on tapahtunut ikäluokassa 35-44 -vuotiaat, jossa asiakkaiden osuuden lisäys on ollut 15 prosentista vuonna 2016 lähes 25 prosenttiin vuonna 2019. Naisten osuus asiakkaista on noin 58 prosenttia, mikä on lähes samalla tasolla kuin vuonna 2016. Liitetaulukko 2.)

Noin kaksi kolmesta sosiaalista luototusta saaneista henkilöistä oli vuonna 2019 yksinasuvia, kuten oli myös vuonna 2016. Yksinhuoltajanaisten määrä on lisääntynyt 17 prosenttiin, kun se vielä vuonna 2016 oli 11 prosenttia. (Liitetaulukko 3.)

Kuntia pyydettiin valitsemaan kolme yleisintä syytä sosiaalisen luoton myöntämiseen. Tulosten mukaan selvästi useimmin syinä mainittiin kulutus- ja ulosottovelat sekä talouden hallintaan saattaminen. Vuodesta 2010 syiden suhteellisissa osuuksissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia. (Kuvio 2, Liitetaulukko 5)

¹ Ks. Eoak 2067/4/12 ja 2871/4/12

Kuvio 2. Kolme yleisintä syytä myöntää sosiaalista luottoa (vaihtoehdon maininneiden kuntien lukumäärä).

Sosiaalisen luoton kunnat

Vuonna 2019 sosiaalinen luototus oli aktiivisessa käytössä 30 kunnassa: Espoo, Eura, Hattula, Helsinki, Imatra, Jyväskylä, Järvenpää, Kajaani, Kemi, Kerava, Kittilä, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Oulu, Paltamo, Pori, Rauma, Riihimäki, Rovaniemi, Salo, Sipoo, Sotkamo, Suomussalmi, Taipalsaari, Tampere, Tornio, Turku, Vantaa ja Äänekoski. Helsingissä myönnettiin 46,6 prosenttia koko maan sosiaalisista luotoista, mikä saattaa osaltaan vääristää koko maan tuloksia.

Kolmessatoista kunnassa oli periaatteessa käytössä sosiaalinen luototus, yleensä osana kuntayhtymän toimintaa, mutta luototukseen varattu rahoitus taseessa oli hyvin pieni tai se oli upotettu kuntayhtymän kokonaistaseeseen, eikä luototusta ollut myönnetty tarkasteluvuonna (11 kunnassa vuonna 2016). Näitä kuntia ei luettu mukaan sosiaalisen luototuksen kannalta aktiivisiin kuntiin.

Osa kunnista perusteli tuen käytön vähäisyyttä sillä, että sosiaalisen luototuksen käytön osalta he odottavat joko kuntayhtymän päätöstä asiasta tai toivovat sosiaalisen luototuksen siirtyvän laajemmalle rahoitus- ja järjestelyperustalle, esim. maakuntiin. Kuitenkin eniten kuntien kommentteissa korostui odotus valtionhallinnon ohjeistuksesta palvelun kehittämisen osalta.

Vuonna 2019 myönnettyjä luottoja oli 3,6 miljoonaa euroa. Tästä yksin Helsingin osuus oli 46,6 prosenttia. Vuosittaisen tuen määrä on reaaliarvojen mitattuna pysynyt samana kuin vuonna 2016. Vastaavasti vuonna 2013 myönnettyjen sosiaalisten luottojen määrä oli 3,8 miljoonaa euroa ja vuonna 2010 myönnettyjen luottojen määrä 3,5 miljoonaa euroa.

Vastanneiden kuntien taseissa oli 31.12.2019 merkitty sosiaalisen luototuksen osalle 11,54 miljoonan euron varaus. Vastaavana ajankohtana kolme vuotta aiemmin taseissa oli reaaliarvoilla 8,9 miljoonan euron varaus ja 9,0 miljoonan euron varaus vuosina 2013 sekä 2010.

Sosiaalisesta luototuksesta aiheutuneita luottotappioita kunnille on vaikea arvioida, mutta tappiot olivat vuonna 2019 selvästi alle 10 prosenttia myönnettyistä luotoista – suuri osa varattomien kuolinpesien, vanhentuneiden ulosottooperusteiden tai tappioiden kirjaamiskäytäntöjen vuoksi.

Sosiaalisen luoton rajat ja takaisinmaksu

Useissa kunnissa luotolle oli asetettu kiinteä enimmäismäärä, joka oli henkilöä kohti 2 000–15 000 euroa (yleisimmin 5 000 tai 10 000 euroa). Kotitaloutta kohti enimmäismäärä oli 3 000–10 000 euroa. Kotitaloutta koskevia enimmäismääriä käyttäneillä hieman pienemmillä kunnilla

euromäärät olivat yleisesti alemmalla tasolla, noin 3 000–5 000 euroa. Eräs kuntayhtymä ilmoitti, että kuntakohtaisia luottorajoja ei ole määritelty, kun taas toisen kuntayhtymän osalta enimmäismäärät on määritelty kuntakohtaisesti.

Vuonna 2019 kaksi kuntaa teki vain kielteisiä luottopäätöksiä ja seitsemässä muussa kunnassa kielteisiä päätöksiä tehtiin myönteisiä enemmän. Neljässä kunnassa luottojen takaisinperintöjä oli enemmän kuin myönnettyjä luottoja. Yleensä tällöin syynä oli kyseisessä kunnassa käyttöön otettu uusi sosiaalisen luototuksen kuntaohjeistus.

Kiinteä takaisinmaksuaika (5 vuotta tai jopa 7 vuotta) oli neljässä kunnassa. Muissa takaisinmaksuaika vaihteli kuukaudesta viiteen vuoteen. Lisäksi eräät kunnat ilmoittivat maksuohjelmien muutosten voivan aiheuttaa pidennyksiä maksuaikoihin.

Käsitteet ja määritelmät

Sosiaalinen luototus

Kunta voi myöntää sosiaalisen luoton henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa muulla tavoin, mutta jolla kuitenkin on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta.

Sosiaalisen luototuksen tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää ihmisen itsenäistä suoriutumista. Kunta voi järjestää sosiaalista luototusta päättämässään laajuudessa ([Laki sosiaalisesta luototuksesta 1133/2002](#)).

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää esimerkiksi

- talouden hallintaan saattamiseen
- velkakierteen katkaisemiseen
- kodin hankintoihin
- kuntoutumiseen
- työllistymisen edistämiseen
- asumisen turvaamiseen tai
- sosiaalisen kriisin ylittämiseen.

Sosiaalisesta luotosta voidaan periä kohtuullinen vuotuinen korko. Kunta on velvoitettu tarvittaessa järjestämään taloudellista neuvontaa ja ohjausta sosiaalisen luoton hakijalle ja saajalle. Talous- ja velkaneuvonta ei kuitenkaan kuulu sosiaalihuoltoon. Talous- ja velkanauvonta siirtyi 1.1.2019 lukien aluehallintoviranomaisilta ja kunnilta oikeusaputoimistoihin.

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä tulee selvittää hakijan oikeus saada [toimeentulotuesta annetun lain \(1412/1997\)](#) mukaista toimeentulotukea. Henkilön oikeutta saada toimeentulotukea ei voi rajata tai tuen määrää alentaa sen vuoksi, että hänellä olisi mahdollisuus saada sosiaalista luottoa.

Toimeentulotukea koskevaan pykälään viitaten apulaisoikeusasiamies antoi päätöksen [opintososiaalisesta luototuksesta 31.12.2013](#), jonka mukaan eräiden suurten, lähinnä pääkaupunkiseudun kuntien opiskelijoita koskevassa sosiaalisen luototuksen käytännössä on parantamisen varaa siltä osin, että opiskelijoita tulisi informoida riittävästi siitä, että sosiaalinen luotto ei ole toimeentulotukeen nähden ensisijainen - ja näin opiskelijoille myönnetty ns. opintososiaalista luottoa (joka kuuluu sosiaalisesta luototuksesta annetun lain soveltamisalaan.) ei voi ottaa huomioon tulona toimeentulotukea myönnettäessä samalla tavalla kuin opintotukilain mukaista opintolainaa.

Taulukoissa käytetyt symbolit

(-) Ei tapauksia

www.thl.fi/lyhytosoite

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Sosiaalisen luototuksen yleisyys kunnissa vuosina 2010, 2013a 2016 ja 2019

Liitetaulukko 2. Myönnettyt sosiaaliset luotot saajan iän ja sukupuolen mukaan vuosina 2010, 2013, 2016 ja 2019

Liitetaulukko 3 Myönnettyt sosiaaliset luotot saajan kotitaloustyyppin ja sukupuolen mukaan vuosina 2010, 2013, 2016 ja 2019

Liitetaulukko 4. Myönnettyt sosiaaliset luotot saajan elämäntilanteen ja sukupuolen mukaan vuosina 2010, 2013, 2016 ja 2019

Liitetaulukko 5. Myönnettyjen sosiaalisten luottojen yleisimmät syyt/myöntämisperusteet vuosina 2010, 2013, 2016 ja 2019

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
thl.fi | @THLorg

ISSN 1798-0887

Laatuseloste

Sosiaalinen luototus – Kuntakyselyn osaraportti

Tilastotietojen relevanssi

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää kolmen vuoden välein kunnilta Tilastokeskuksen taloustilastojen² ja THL:n sosiaalipalvelujen toimintatilaston³ tietoja täydentäviä tietoja kuntien toiminnasta varhaiskasvatuksen, vammaisten, lasten päivähoidon, sosiaalisen luototuksen ja kuntouttavan työtoiminnan palveluissa. Kyselyssä on kysymyksiä uudenaikaisista palveluista, joista tarvitaan säännöllistä tietoa, mutta joita ei ole mahdollista liittää vuosittaiseen tilastotiedonkeruuseen.

Tietojenkeruu perustuu Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksesta annettuun lakiin (668/2008), jonka mukaan THL:n lakisääteinen tehtävä on mm. tutkia ja seurata väestö hyvinvointia ja terveyttä sekä tutkia, seurata, arvioida ja kehittää sekä ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa (2 §).

Menetelmäkuvaus

Sosiaalista luototusta koskevan tilastoraportin tiedot kerätään kolmen vuoden välein kuntien kirjaamoon osoitetulla sähköisellä kyselyllä. Kunnille lähetetään sähköpostitse linkit eri palveluita koskevien osioiden sähköisille kyselylomakkeille. Tiedot pyydetään toimittamaan kunnittain, vaikka koko sosiaali- ja terveystoimi olisi annettu toisen kunnan tai kuntayhtymän hoidettavaksi.

Kuntiin, jotka eivät olleet vastanneet kaikkiin osioihin määräaikaan mennessä, lähetetään kysely uudestaan sähköpostitse. Lisäksi tietoja karhutaan sähköpostimuistutuksien jälkeen tarkennetuilla sähköpostiviesteillä kahdesti. Vuoden 2019 tilastot perustuvat THL:ään 27.5.2020 mennessä saatuihin vastauksiin.

Tietojen tarkkuus ja luotettavuus

Vuonna 2019 sosiaalista luototusta koskevaan osioon vastasi 288 kuntaa, eli 92,6 prosenttia kunnista. Vuonna 2016 kunnista kyseelyn vastasi 90,7 prosenttia, 2013 kuntien vastausprosentti oli 87,5 ja 71,6 vuonna 2010. Vuonna 2019 vastanneissa kunnissa asui 97,7 koko maan väestösä, kun vuonna 2016 osuus oli 95,7 prosenttia, 96,4 prosenttia vuonna 2013 ja 85,9 prosenttia vuonna 2010. Vuonna 2019 kokonaan vastaamatta jätti 23 kuntaa.

Sosiaalinen luototus oli vuonna 2019 aktiivisessa käytössä, eli sosiaalista luototusta oli myönnetty vuoden aikana 30 kunnassa (32 kunnassa vuonna 2016) ja sen käyttömahdollisuus oli lisäksi mainittu 13 kunnassa (11 kunnassa vuonna 2016), vaikka sitä ei tarkasteluvuonna ollutkaan käytetty. Suunnitteilla sosiaalinen luototus oli 9 kunnassa (8 kunnassa vuonna 2016). Vuonna 2013 sosiaalinen luototus oli aktiivisessa käytössä 24 kunnassa, käyttömahdollisuus oli mainittu 5 kunnassa ja suunnitteilla 12 kunnassa. (Liitetaulukko 1.)

Tässä tutkimuksessa seurataan sosiaalisen luototuksen aktiivista käyttöä niin sosiaalisen luototuksen käyttäjien, heidän taustojensa, luototuksen syiden kuin sosiaaliseen luototukseen käytettyjen kustannusten osalta. Niinpä esimerkiksi sosiaalisen luototuksen taseita tai luottatappioita laskettaessa mukaan ei ole luettu tietoja kunnista, joissa sosiaalisen luoton käyttö on loppunut tilastovuotta aiemmin.

Kyselyn tulokset ovat suuntaa antavia, koska kyselyssä kysytään tietoja palveluista, joista ei olemassa säännöllistä vuosittaista tiedonkeruuta. Kysyttyjä tietoja ei välttämättä saada poimittua kuntien käyttämistä tietojärjestelmistä, mistä johtuen osa kunnista on vastannut arvion perusteella.

Lisäksi on huomioitava, että kyselyn kohteena olevista asioista käytettävät käsitteet ja niiden sisältö on täsmäntynyt 2010-luvulla lainsäädännön ja toimintanormien muutosten vuoksi, mikä voi vaikuttaa siihen, että kysymysten vastaukset eivät ole vuositason täysin vertailukelpoisia.

² Ks. <http://www.stat.fi/til/hta/>

³ Ks. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/ohjeet-tietojen-toimittamiseen/sosiaalipalvelujen-toimintatilasto>

Erityisesti kuntien ilmoittamien sosiaalisista luotoista aiheutuneiden luottotappioiden välillä on suuria eroja. Esimerkiksi yhdessä kunnassa on kirjattu perimättä jätetyt 10 vuoden luottotappiot juuri vuoden 2019 osalle. Kunnat huomauttivat, että vaikka luototuksesta osa on irtisanottu, siirretty oikeudelliseen perintään ja samalla luottotappio on kirjattu, todellinen luottotappion määrä selviää vasta kun 15 vuotta on kulunut käräjäoikeuden päätöksestä (kun ulosoton peruste vanhenee).

Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

THL toteuttaa kuntien sosiaalipalveluja kartoittavan tilastokyselyn kolmen vuoden välein. Tilastokyselyn kysymykset koskevat vammaisten palveluita, sosiaalista luototusta, kuntouttavaa työtoimintaa, varhaiskasvatusta ja kasvatus- ja perheneuvontaa. Tiedot julkaistaan kyselyvuotta seuraavan vuoden elo-syyskuussa.

Tilastojen yhtenäisyys ja vertailukelpoisuus

THL (aiemmin Stakes) on kerännyt kuntakyselyn tiedot vuosina 2007, 2010, 2013, 2016 ja 2019. Kuntakyselyn tietosisältö muuttui vuonna 2010 joidenkin kysymysten osalta. Näin ollen vuosien 2007 ja 2010 kyselyjen tulokset eivät ole kaikkien kysymyksien osalta vertailukelpoisia, siksi niitä ei esitetä kaikissa liitetaulukoissa. Lisäksi vastauskato voi vaikuttaa tietojen vertailukelpoisuuteen.

Vuonna 2010 sosiaalisen luototuksen tietosisältö muuttui seuraavien kysymysten osalta: (1) kyselyyn lisättiin uutena kysymys hylättyjen luottotahakemusten lukumäärästä, (2) myönnettyjen luottojen syyvaihtoehtoiksi lisättiin: "Opintolainan sijasta, kun hakija ei voi saada valtiontakausta ja opintolainaa" ja "Velkajärjestelyn osana", (3) lisäksi poistettiin kysymys kunnan saamista korkotuloista.

Vuonna 2013 kyselyyn liitettiin kysymys sosiaalisen luototuksen ja kunnan talous- ja velkaneuvontaprosessien yhteydestä. Samalla poistettiin luottojen syyvaihtoehtosta "velkajärjestelyjen osana", koska lain mukaan sosiaalista luototusta ei voi käyttää velkajärjestelyjen osana. Vuosien 2016 ja 2019 kyselyt tehtiin vuoden 2013 mukaisesti, vaikka kunnan taloudellisen neuvonnan rooli muuttui vuonna 2019, kun velkaneuvonta siirtyi kunnilta oikeusaputoimistoihin.

Tietojen saatavuus ja selkeys

Keskeiset tulokset julkaistaan tilastoraportissa, joka julkaistaan [THL:n verkkosivulla](#).

Sosiaalinen luototus 2019 – Kuntakyselyn osaraportin erityiskysymykset

Vuonna 2019 sosiaalinen luototus oli aktiivisessa käytössä 30 kunnassa: Espoo, Eura, Hattula, Helsinki, Imatra, Jyväskylä, Järvenpää, Kajaani, Kemi, Kerava, Kittilä, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Oulu, Paltamo, Pori, Rauma, Riihimäki, Rovaniemi, Salo, Sipoo, Sotkamo, Suomussalmi, Taipalsaari, Tampere, Tornio, Turku, Vantaa ja Äänekoski. Helsingissä myönnettiin 46,6 prosenttia koko maan sosiaalisista luotoista, mikä saattaa osaltaan vääristää koko maan tuloksia.

Kolmessatoista kunnassa oli periaatteessa käytössä sosiaalinen luototus, yleensä osana kuntayhtymän toimintaa, mutta luototukseen varattu rahoitus taseessa oli hyvin pieni tai se oli upotettu kuntayhtymän kokonaistaseeseen, eikä luototusta ollut myönnetty tarkasteluvuonna. Näitä kuntia ei luettu mukaan sosiaalisen luototuksen kannalta aktiivisiin kuntiin.

Osa kunnista ilmoitti, että sosiaalisen luototuksen käytön osalta he odottavat joko kuntayhtymän päätöstä asiasta tai toivovat sosiaalisen luototuksen siirtyvän laajemmalle rahoitus- ja järjestelyperustalle, esim. maakuntiin.

Liite 1 Sosiaalisen luototuksen kyselylomake

Kuntakysely vuoden 2019 tiedoista – Osa III: Sosiaalinen luototus

1. Kunta: _____

2. Vastaajan nimi: _____

3. Tehtävänimike: _____

4. Organisaatio: _____

5. Vastaajan sähköpostiosoite: _____

6. Vastaajan puhelinnumero: _____

7. Oliko kunnassanne käytössä sosiaalinen luototus vuonna 2019?
(Täsmennä tarkemmin tulevaisuuden suunnitelmia seuraavan kahden vuoden osalta kysymyksessä 18)

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ Ei, tulossa/suunnitteilla
- ☐ Ei tarvetta

8. Mikä oli sosiaalisten luottojen kokonaissumma (pääoma) kunnassanne 31.12.2019 (kunnan taseen mukaan) ja paljonko siitä oli vuonna 2019 myönnettyjä luottoja?

Euroa

Kokonaissumma _____
siitä vuonna _____
2019 _____
myönnettyjä _____

9. Kuinka monelle henkilölle myönnettiin sosiaalista luottoa vuonna 2019?

(Jos on myönnetty kotitaloudessa useammalle henkilölle, lasketaan heidät erikseen.)

	Miehet	Naiset
18–24-vuotiaille	_____	_____
25–34-vuotiaille	_____	_____
35–44-vuotiaille	_____	_____
45–54-vuotiaille	_____	_____
55 vuotta täyttäneille	_____	_____
Yhteensä	_____	_____

10. Mikä oli näiden henkilöiden pääasiallinen kotitaloustyyppi (lukumäärinä miehet ja naiset erikseen)?

	Miehet	Naiset
Yksinasuva	_____	_____
Avio/avopari, ei alaikäisiä lapsia	_____	_____
Avio/avopari, alaikäisiä lapsia	_____	_____
Yksinhuoltaja	_____	_____
Muu	_____	_____
Yhteensä	_____	_____

11. Mikä oli näiden henkilöiden pääasiallinen elämäntilanne (lukumäärinä miehet ja naiset erikseen)?

	Miehet	Naiset
Palkansaaja	_____	_____
Yrittäjä	_____	_____
Työtön	_____	_____
Opiskelija	_____	_____
Eläkeläinen	_____	_____
Muu	_____	_____
Yhteensä	_____	_____

12. Moniko sosiaalisen luototuksen päätöksen saaneista henkilöistä

Määritelmä: Sosiaalista luototusta koskevan lain (1133/2002) perustelumuistion (HE 142/2002) mukaan sosiaalityön sekä talous- ja velkaneuvojen välistä yhteistyötä tulisi kehittää, mutta luototuspäätöksiä ei esteellisyysmahdollisuuden vuoksi voi antaa talous- ja velkaneuvojille.

kävi läpi kunnan
virallisen talous- ja _____
velkaneuvontaprosessin
sai päätöksen ilman
talous- ja _____
velkaneuvontaprosessia

13. Kuinka monta sosiaalisen luototuksen päätöstä kuntanne teki vuonna 2019?

Määritelmä. Lain mukaan takaisin perinnän syynä voivat olla olennainen maksun viivästys tai sopimusrikkomus. Kysymys koskee koko luottoa (tai jäännössaataavaa), ei yksittäisiä maksueriä.

Kpl

Myönnettyjä luottoja _____
Hylättyjä hakemuksia _____
Takaisin perittyjä
luottoja _____

14. Oliko kunnassanne määritelty sosiaaliselle luotolle enimmäismäärä henkilöä/kotitaloutta kohden vuonna 2019?

Euroa

Kyllä, henkilöä
kohden _____
Kyllä, kotitaloutta
kohden _____
Ei _____

15. Oliko kunnassanne määritelty sosiaaliselle luotolle kiinteä takaisinmaksuaika?

Vuotta

Kyllä: _____
Ei, vaihtelee välillä: _____

16. Mitkä olivat myönnettyjen sosiaalisten luottojen yleisimmät syyt/myöntämiskohteet kunnassanne? Valitse kolme yleisintä.

- ☐ Opintolainan sijasta, kun hakija ei voi saada valtioneuvostoa ja opintolainaa
 - ☐ Henkilön tai kotitalouden talouden hallintaan saattaminen
 - ☐ Kulutusluottovelat
 - ☐ Ulosottovelat
 - ☐ Asumisen turvaaminen tai hädän estäminen
 - ☐ Kodin hankinnat
 - ☐ Kuntoutumisen edistäminen
 - ☐ Työllistymisen edistäminen
 - ☐ Sosiaalisen kriisin ylittäminen
 - ☐ Jokin muu, mikä
-

17. Paljonko kunnallenne aiheutui luottotappiota sosiaalisesta luototuksesta vuonna 2019?

Euroa

Luottotappioita 2019

18. Lisätietoja

Liitetaulukko 1. Sosiaalisen luototuksen yleisyys kunnissa vuosina 2010, 2013, 2016 ja 2019

	Kuntien lukumäärät			
	2019	2016	2013	2010
Käytössä	43 (30*)	43 (32*)	29 (24*)	23
Ei käytössä	232**	227	223	208
Ei, tulossa/suunnitteilla	9	8	12	8
Ei tarvetta	4	6	11	6
Kysymykseen vastanneita kuntia	43	43	29	
Vastanneita kuntia yhteensä	288	284	280	245
Vastanneiden kuntien väestöosuus	97.7	95.7	96.4	
Vastaamattomia kuntia	23	29	40	97

*=niiden kuntien lukumäärä, joissa tarkasteluvuonna sosiaalinen luototus oli aktiivikäytössä

**= yksi vielä 2018 sosiaalista luototusta käyttänyt kunta luopui siitä vuonna 2019.

Liitetaulukko 2. Myönnetyt sosiaaliset luotot saajan iän ja sukupuolen mukaan vuosina 2010, 2013, 2016 ja 2019

	2019			2016			2013*			2010		
	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä
18–24 -vuotiaat	12	21	33	47	57	104	52	52	104	193	209	402
25–34 -vuotiaat	34	49	83	68	76	144	74	109	183			0
35–44 -vuotiaat	61	63	124	45	44	89	65	69	134	50	55	105
45–54 -vuotiaat	49	69	118	40	62	111	49	63	112	44	79	123
55 –vuotiaat ja vanhemmat				66	91	157	64	85	149	64	71	135
Helsingin opiskelijat 2013*	62	95	157									
						-			371			-
Yhteensä	233**	320**	553**	266	330	596	304	378	1053	351	414	765
Kysymykseen vastanneita kuntia			30**			24			28 (29)			
Vastanneita kuntia yhteensä						284			280			245
			288									
Vastaamattomia kuntia			23			29			40			97

*= Pääkaupunkiseudulla (erityisesti Helsingissä) sosiaaliseen luototukseen laskettiin mukaan vuonna 2013 ns. opintososiaalisen luoton saajat, joiden osalta ei ollut saatavissa sukupuolijakauma. Apulaisoikeusasiamiehen opintososiaalisen luototuksen käyttöä koskevan kielteisen päätöksen perusteella (31.12.2013), kaupungit luopuivat tämän luoton käytöstä vuoden 2014 alusta lähtien.

**=Koska raportti on vuodelta 2019, mukaan ei luettu kuntia, joilla ei ollut sosiaalinen luototus käytössä tai sen menoja vuonna 2019, yksi kunta ei ilmoittanut sosiaalisen luototuksen saaneita ikäluokittain, jolloin yhteensä osaan on liitetty ilmoitettu kokonaismäärä.

Liitetaulukko 3 Myönnetyt sosiaaliset luotot saajan kotitaloustyypin ja sukupuolen mukaan vuosina 2010, 2013, 2016 ja 2019

	2019			2016			2013*			2010		
	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä
Yksinasuva	166	176	342	160	169	329	164	153	317	242	233	475
Avio/avopari, ei alaikäisiä lapsia	24	29	53	22	26	48	44	47	91	40	31	71
Avio/avopari, alaikäisiä lapsia	29	21	50	28	28	56	37	50	87	39	28	67
Yksinhuoltaja	7	87	94	4	57	61	11	68	79	11	116	127
Muu	2	4	6	9	6	15	20	15	35	5	2	7
	233**	320**	553**	223	286	509	276	333	609	337	410	747
Kysymykseen vastanneita kuntia			30			22			28			
Vastanneita kuntia yhteensä			288			284			280			245
Vastaamattomia kuntia			23			29			40			97

= vrt. Liitetäulukon 2 alaviite () – opintososiaalista luototusta saaneilta puuttuivat tiedot myös kotitaloustyypistä

**=kolmessa kunnassa kaikkia tietoja ei saatu eriteltyä kotitaloustyypeittäin

Liitetaulukko 4. Myönnetyt sosiaaliset luotot saajan elämäntilanteen ja sukupuolen mukaan vuosina 2010, 2013, 2016 ja 2019

	2019			2016			2013			2010		
	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä*	Miehet	Naiset	Yhteensä
Palkansaaja	144	205	349	120	142	262	154	179	333	66	105	171
Yrittäjä	1	1	2	0	4	4	2	3	5	1	3	4
Työtön	13	17	30	14	18	32	31	29	60	22	32	54
Opiskelija	8	9	17	13	24	37	15	21	407	134	137	271
Eläkeläinen	65	84	149	70	89	159	68	82	150	64	76	140
Muu	2	4	6	6	9	15	2	19	21	3	3	6
Yhteensä	233	320	553	223	286	509	272	333	976	290	356	646

Kysymykseen vastanneita kuntia 30 22 27 (28)

Vastanneita kuntia yhteensä 288 284 280

Vastaamattomia kuntia 23 29 40

*= vrt. Liitetaulukon 2 alaviite – opintososiaalista luototusta saaneilta puuttuivat tiedot sukupuolijakaumasta

Taulukko 5. Myönnettyjen sosiaalisten luottojen yleisimmät syyt tai myöntämisperusteet vuosina 2010, 2013, 2016 ja 2019

Kolme yleisintä syytä myöntää sosiaalista luottoa (vaihtoehdon maininneiden kuntien lukumäärä)

	2019**	2016	2013	2010
Opintolainan sijasta, kun hakija ei voi saada valtiontakausta ja opintolainaa	1	1	3	4
Velkajärjestelyn osana*	-			-
Henkilön/kotitalouden talouden hallintaan saattaminen	24	21	18	14
Kulutusluottovelat	25	23	21	15
Ulosottovelat	23	20	19	13
Asumisen turvaaminen/Häädön estäminen	6	5	9	5
Kodin hankinnat	2	1	2	3
Kuntoutumisen edistäminen	1	-	-	-
Työllistymisen edistäminen	1	1	4	3
Sosiaalisen kriisin ylittäminen	1	1	-	2
Muu, mikä	3	1	4	-
Kysymykseen vastanneita kuntia	30	31	29	
Vastanneita kuntia yhteensä	288	284	280	245
Vastaamattomia kuntia	23	29	40	97

*= vuonna 2013 poistettiin luottojen syyvaihtoehdosta "velkajärjestelyn osana", koska lain mukaan sosiaalista luototusta ei voi käyttää velkajärjestelyn osana

**=vastauksesta on poistettu kaksi kuntaa, joilla ei ollut merkattu vuoden 2019 osalta kuntouttavan työtoiminnan kuluja